

Literatuurlijst

VAN DE MONA LISA TOT DE GUERRILLA GIRLS...

December 2004

**Documentatiecentrum en Archief
voor Gelijke Kansen, Feminisme en Vrouwenstudies**

Koningsstraat 136

1000 Brussel

Tel. 02/209.34.10

Fax. 02/209.34.11

INHOUD

RUBRIEKEN

WOORD VOORAF	3
FEMINISTISCHE KUNST	4
KUNSTGESCHIEDENIS	6
KUNSTKRITIEK / KUNSTTHEORIE	7
KUNSTPERIODEN / KUNSTSTROMINGEN	10
LOOPBAAN	14
MUSEUMCOLLECTIES / PRIVÉCOLLECTIES	16
NIET-WESTERSE KUNST	18
THEMA'S IN DE KUNST	19
VROUWBEELDEN	22
NASLAGWERKEN / OVERZICHTSWERKEN	25

WOORD VOORAF

In 1971 gaf Linda Nochlin met het befaamde artikel *'Why have there been no great women artists?'* de aanzet tot een feministische benadering van de kunstgeschiedenis. In dat artikel plaatst ze kritische kanttekeningen bij de positie van vrouwelijke kunstenaars in de geschiedenis van de westerse kunst en rekent ze resoluut af met enkele hardnekkige opvattingen. Dat er geen grote kunstenaressen in de geschiedenis zouden voorkomen bijvoorbeeld, om er maar één te noemen. Wat er ook van zij, Nochlins tekst zet in de jaren zeventig de toon voor een aantal nieuwe tendenzen in het denken en het schrijven over vrouwen en kunst.

Vanaf dan gaan steeds meer vrouwelijke kunstenaars en kunsttheoretici hun feministische pijlen richten op het mannenbastion van de kunstwereld. Gaandeweg komen de mechanismen bloot te liggen die verantwoordelijk zijn voor de discriminatie en de uitsluiting van vrouwelijke kunstenaars. In diezelfde periode ontdekt het kunstonderzoek het verband tussen de sekse en de status van de kunstenaar, en is er een groeiende belangstelling voor de zogenaamde vrouwelijke esthetiek. In dit verband is het boek *From the center* (1976)² van Lucy Lippard toonaangevend. Lippard benadrukt de specifiek vrouwelijke verbeelding en vormtaal, en ze toont aan dat ook de keuze en de behandeling van onderwerpen anders is bij vrouwelijke dan bij mannelijke kunstenaars.

Maar ongetwijfeld de belangrijkste - want meest zichtbare - evolutie binnen de kunstwereld en de kunstgeschiedenis is het rehabiliteren van 'vergeten kunstenaressen'. Met de tentoonstelling en de catalogus *Women artists: 1550-1950* (1978)³ van Linda Nochlin en Ann Sutherland Harris werd een belangrijke stap gezet in dit eerherstel. Ook in *The obstacle race* (1979)⁴ gaf Germaine Greer in haar geheel eigen stijl een gevoelige opdonder aan de kunstwereld. Ze heeft het daarin over de blinde vlekken in de kunstgeschiedenis, en over de hindernissen die vrouwelijke kunstenaars doorheen de geschiedenis hebben ondervonden in hun loopbaan.

In de onderstaande literatuurlijst vindt u een selectie van publicaties over beeldende kunsten, kunstgeschiedenis en kunstkritiek, die aanwezig zijn in de Rosa-bibliotheek. De boeken van de hierboven genoemde pioniers vindt u er niet in terug. Dat heeft alles te maken met de behandelde periode, die loopt van 1995 tot 2004. De lijst is thematisch ingedeeld in de rubrieken: feministische kunst, kunstgeschiedenis, kunstkritiek en kunsttheorie, kunstperioden en -stromingen, loopbaan, museum- en privécollecties, niet-westerse kunst, thema's in de kunst, vrouwbeelden en naslagwerken.

Merk op dat deze literatuurlijst geen monografieën over kunstenaressen bevat, alhoewel feministische kunstenaressen en 'gerehabiliteerde' kunstenaressen een belangrijk onderdeel van de RoSa-collectie vormen. Deze publicaties zijn evenwel moeiteloos op te sporen in de bibliotheekcatalogus op de RoSa website www.rosadoc.be, door de zoekterm 'kunstenaressen' of de naam van een kunstenaress (bv. Gentileschi Artemisia, Sherman Cindy etc.) als zoekterm in te vullen.

Samenstelling: Caroline Claeys

¹ Nochlin, Linda, 'Why have there been no great women artists?', in *Art and Sexual politics*, red. T. Hess & E. Baker, London/New York 1971.

² Lippard, Lucy R., *From the center: feminist essays on women's art*, New York 1976.

³ Harris, Ann Sutherland & Nochlin, Linda, *Women artists: 1550-1950*, Los Angeles/New York 1978.

⁴ Greer, Germaine, *The obstacle race: the fortunes of women painters and their work*, London 1979.

Broude Norma, Garrard Mary D. (eds.)

The power of feminist art: the American movement of 1970s, history and impact

New York: Harry N. Abrams, 1994. - 318p.: ill.
ISBN 0-8109-3732-8

Aan de hand van teksten van kunstenaressen, criticae en kunsthistoricae die er vanaf de beginjaren actief bij betrokken waren, geeft dit boek een overzicht van de Amerikaanse feministische kunstbeweging vanaf de jaren zeventig. Deel I gaat in op feministische kunst en feministisch kunstonderwijs in de vroege jaren '70. Hier onder meer interviews met Judy Chicago en Miriam Schapiro. Deel II heeft het over de feministische netwerken en organisaties en de feministische kunsttijdschriften die werden opgericht en die gaandeweg de positie van feministische kunst versterkten. In deel III worden de verschillende facetten van feministische kunst belicht. Deel IV ten slotte heeft het over de backlash van de feministische kunst in de jaren tachtig en de hernieuwde belangstelling en doorbraak in de jaren negentig.

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ KUNSTEN/ KUNSTENARESEN/ VROUWBEELDEN/ MUSEA/ THEORIEËN/ VERENIGDE STATEN

GIV1a/0026

Carson Fiona, Pajaczkowska Claire (eds.)

Feminist visual culture

Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000. - 322p.: ill.
ISBN 0-7486-1046-4

Deze bundel essays focust op de impact die feministische kunsttheorieën hebben op de praktijk van de feministische beeldcultuur. Een inleidend hoofdstuk geeft tekst en uitleg over wat er onder die beeldcultuur moet worden verstaan. Het boek is vervolgens ingedeeld in drie secties: schone kunsten, design en massamedia. Welke plaats nemen vrouwen in elk van die domeinen in? En welke impact heeft het feminisme in de praktijk?

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ KUNSTEN/ VORMGEVING/ MEDIA/ THEORIEËN

GIV1a/0047

Jones Amelia (ed.)

Sexual politics: Judy Chicago's Dinner Party in feminist art history

Los Angeles: UCLA at the Armand Hammer Museum of Art and, 1996. - 264p.: ill.
ISBN 0-520-20566-9

'The Dinner Party' van Judy Chicago, gecreëerd tussen 1974 en 1979, kan worden beschouwd als een 'icoon' van de Amerikaanse feministische kunst van de jaren '70. Alhoewel het werk, bij de eerste vertoning in San Francisco in 1979, zowel in feministische kringen als in de mainstream kunstwereld voor controverses zorgde, was het een mijlpaal voor de ontwikkeling van de feministische kunst en de feministische kunsttheorie. Vijftien jaar na datum vormt 'The Dinner Party' het uitgangspunt van een tentoonstelling van feministische kunst, met meer dan 100 werken van 55 kunstenaressen van de afgelopen drie decennia. In de begeleidende catalogus zijn de tentoongestelde werken afgebeeld, en geven een tiental essays een theoretische omkadering bij het thema van de tentoonstelling.

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS/ VERENIGDE STATEN

GIV1a/0030

Lippard Lucy R.

The pink glass swan: selected essays on feminist art

New York: The New Press, 1995. - 342p.: ill.

ISBN 1-56584-213-8

Collectie van essays, geschreven door de Amerikaanse kunsthistorica Lucy Lippard, die geldt als een pionier en een autoriteit op het gebied van feministische kunsttheorie. Het boek herneemt een deel van haar inmiddels klassiek geworden bundel 'From the center' uit 1976. Zij behandelt hierin onder meer definities van feministische kunst, de relatie tussen kunst met een grote 'K' en populaire kunst, politieke en activistische kunst en de bijdrage van de feministische theorie aan het identiteitsvraagstuk binnen de kunsten.

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ LICHAAM/ IDENTITEIT/ TENTOONSTELLINGEN/ THEORIEEN/ VERENIGDE STATEN

GIV1a/0028

McQuiston Liz; Greer Germaine (forew.)

Suffragettes to she-devils: women's liberation and beyond

London: Phaidon Press, 1997. - 240p.: ill.

ISBN 0-7148-3619-2

Aan de hand van onder meer affiches, covers van boeken en tijdschriften, advertenties, logo's, cartoons en foto's visualiseert dit boek de verschillende thema's en acties van de strijd voor vrouwenemancipatie, vanaf de eerste feministische golf tot het cyberfeminisme aan het einde van de vorige eeuw. Het boek toont aan op welke diverse manieren de vrouwenbeweging de grafische kunsten en andere visuele media de afgelopen honderd jaar heeft ingezet als instrument voor empowerment. Het laat de rijke verscheidenheid aan visuele middelen zien die vrouwen toeliet hun stem te laten horen, hun gevoelens en overtuigingen te uiten, propaganda te voeren, sociale kritiek te leveren en het beeld dat de media van hen hadden bij te sturen.

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ GRAFISCHE KUNSTEN/ VROUWENBEWEGING/ EERSTE FEMINISTISCHE GOLF/ TWEDE FEMINISTISCHE GOLF/ HISTORISCH/ INTERNATIONAAL

FII m/0356

Reckitt Helena, Phelan Peggy (eds.)

Art and feminism

London: Phaidon Press, 2001. - 304p.: ill.

ISBN 0-7148-3529-3

Tallose innovaties binnen de hedendaagse kunst zijn schatplichtig aan het feminisme. Maar ook een aantal belangrijke verwezenlijkingen van het feminisme werden op hun beurt ondersteund door ontwikkelingen binnen de kunst. Het boek gaat in op deze wederzijdse kruisbestuiving tussen kunst en feminisme. Het spit de relatie uit tussen de ideeën en de idealen van de feministische praktijk en de feministische theorievorming en het werk van kunstenaressen die feministische thema's opnemen in hun werk of zich expliciet feministisch opstellen. Het boek biedt een staalkaart van de diversiteit van de feministische kunst vanaf de jaren zestig tot het einde van de 20e eeuw. De gepresenteerde werken worden omkaderd door statements van kunstenaressen, teksten van feministische activistes en essays van feministische (kunst)theoretici.

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ FEMINISME/ THEORIEËN/ INTERNATIONAAL/ NASLAGWERK

GIV1a/0048

Frederickson Kristen, Webb Sarah E. (eds.)

Singular women: writing the artist

Berkeley: University of California Press, 2003. - 266p.: ill.
ISBN 0-520-23165-1

In deze bundel essays vestigen hedendaagse, vrouwelijke kunsthistorici de aandacht op een aantal dilemma's en problemen die gepaard gaan met de geschiedschrijving over vrouwelijke kunstenaars. De theoretische benadering van de kunsthistoricus beïnvloedt onvermijdelijk steeds het verloop van het onderzoek en het uiteindelijke verhaal dat zal geschreven worden. In de dertien bijdragen in het boek worden even zoveel kunstenaressen behandeld, gaande van Artemisia Gentileschi en Judith Leyster tot hedendaagse kunstenaressen als Nancy Spero en Carolee Schneemann. Daarbij wordt telkens onderzocht op welke manier hun werk geïntegreerd is in of juist uitgesloten is uit de kunstgeschiedenis.

Trefwoorden:

KUNSTGESCHIEDENIS/ KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ FEMINISTISCHE KRITIEK/ SCHILDERS/ FOTOGRAFEN

GIV1m/0011

Perry Gill (ed.)

Gender and art

New Haven: Yale University Press; London: The Open University, 1999. - 267p.: ill. - (Art and its histories; 3)
ISBN 0-300-07760-2

Dit boek kadert in een reeks cursusteksten van het afstandsonderwijs en leent zich goed als eerste kennismaking met het onderwerp gender en kunst. In welke mate en op welke manier spelen gendersverschillen een rol bij het tot standkomen, het bekijken en het interpreteren van kunstwerken? Aan de hand van diverse gevalstudies wordt in het boek onderzocht hoe gender tot uiting komt in het werk van vrouwelijke en mannelijke beeldende kunstenaars, designers en architecten, van de zestiende eeuw tot vandaag.

Trefwoorden:

KUNSTGESCHIEDENIS/ KUNSTENARESSEN/ GENDER/ IDENTITEIT/ VROUWELIJKHEID/ MANNELIJKHEID/ ITALIE/ FRANKRIJK/ GROOT-BRITANNIË

GIV1a/0041

Pollock Griselda

Differencing the canon: feminist desire and the writing of art's histories

London: Routledge, 1999. - 345p.: ill. - (Re Visions: Critical Studies in the History and Theory of Art)
ISBN 0-415-06700-6

Pollock werpt in dit boek de vraag op hoe we ons moeten verhouden tot de traditionele canon van de 'grote (mannelijke) meesters' zoals Van Gogh, Toulouse-Lautrec en Manet, om recht te doen aan de vele over het hoofd geziene kunstenaressen die de geschiedenis rijk is. Ze geeft enerzijds een feministische herinterpretatie van mannelijke kunstenaars. Anderzijds gaat ze dieper in op het leven en het werk van kunstenaressen die deel uitmaken van de feministische kunsthistorische canon zoals Artemisia Gentileschi en Mary Cassatt. Pollock vermijdt zowel de valkuil van de ongenueanceerde kritiek op de mannelijke canon als die van de onvoorwaardelijke bewondering van vrouwelijke kunstenaars. Niet enkel de patriarchale tweedeling man/vrouw maakt het verschil in de canon. Pollock benadrukt ook de verschillen tussen vrouwen onderling als gevolg van onder meer racisme of kolonialisme.

Trefwoorden:

KUNSTGESCHIEDENIS/ VROUWBEELDEN/ KUNSTKRITIEK/ KUNSTENARESSEN/ GENTILESCHI ARTEMISIA/ CASSATT MARY/ MORISOT BERTHE/ HIMID LUBAINA

GIV2a/0283

Pollock Griselda

Looking back to the future: essays on art, life and death

Amsterdam: G+B Arts International, 2001. - 419p.: ill. - (Critical voices in art, theory and culture)
ISBN 90-5701-132-8

Griselda Pollock geniet faam als belangrijkste theoretica en auteur op het gebied van feministische kunstgeschiedenis in Groot-Brittannië. Dit boek bevat een selectie van een aantal recente essays van haar hand, onder meer over de positie van het feminisme ten aanzien van kunst en kunstgeschiedenis, over het werk van Bracha Lichtenberg Ettinger, over Mary Cassatt etc. In een inleidende tekst plaatst Penny Florence het werk van Pollock binnen de context van de sociale, politieke en ideologische ontwikkelingen die zich sinds de jaren zeventig voltrokken hebben.

Trefwoorden:

KUNSTGESCHIEDENIS/ FEMINISTISCHE KRITIEK/ KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ FEMINISTISCHE KUNST/ ESSAY/ BUNDEL

M/0240

The Guerrilla Girls

The Guerrilla Girls' bedside companion to the history of Western art

New York: Penguin Books, 1998. - 95p.: ill.
ISBN 0-14-025997-X

De Guerrilla Girls zijn een Amerikaans collectief van vrouwen die- al of niet als kunstenaars- werkzaam zijn in de kunstbranche. Al sinds 1985 trekken deze feministische activisten in gorilla-outfit de straat op met ludieke acties die de tweederangspositie van vrouwen in de kunstgeschiedenis en in de huidige kunstwereld aan de kaak willen stellen. In dit boek loodsen ze ons doorheen tweeduizend jaar geschiedenis van de Westerse kunst en brengen daarbij de nodige correcties aan in het voordeel van vrouwelijke kunstenaars. Met veel humor geschreven, vormt het boek een pittige aanvulling op de verplichte basislectuur kunstgeschiedenis zoals het boek van H.W. Janson, dat de Guerrilla Girls trouwens herdopen in een 'History of mostly male art'.

Trefwoorden:

KUNSTGESCHIEDENIS/ FEMINISTISCHE KRITIEK

GIV2a/0421

KUNSTKRITIEK / KUNSTTHEORIE

Brand Peggy Zeglin, Korsmeyer Carolyn (eds.)

Feminism and tradition in aesthetics

University Park: The Pennsylvania State University Press, 1995. - 486p.: ill.
ISBN 0-271-01341-9

De kunstfilosofie en de esthetica hielden vrij lang de rangen gesloten voor het feminisme. De culturele en intellectuele tradities die aan de basis liggen van de moderne esthetica bleken bijzonder taai en maakten dat de feministische kunstkritiek maar moeizaam ingang vond in de debatten en de theorievorming rond kunst. In het boek wordt eerst ingegaan op die diverse tradities en vooronderstellingen op het gebied van kunst, cultuur, schoonheid en smaak. De zogenaamde 'klassieken' van de kunstfilosofie worden belicht, waaronder de filosofen van de Verlichting, de Anglo-Amerikaanse analytische filosofie en het Europese poststructuralisme van de twintigste eeuw. Daarop aansluitend wordt in thematisch zeer uiteenlopende essays de relatie tussen kunstfilosofie en feministische esthetiek onderzocht.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ ESTHETIEK/ FEMINISTISCHE ESTHETIEK/ FEMINISTISCHE KUNST/ VROUWBEELDEN/ THEORIEEN

FII h/0122

Deepwell Katy (ed.)

New feminist art criticism: critical strategies

Manchester: Manchester University Press, 1995. - 201p.: ill.
ISBN 0-7190-4258-5

Welk effect heeft het feminisme gehad op de kunstwereld? Wat is de respons geweest op feministische kunsttentoonstellingen? Heeft het feminisme het kunstonderwijs veranderd? Zijn de grenzen tussen kunsten en kunstnijverheid opgeheven door het feminisme? Een uitgelezen gezelschap van academici, kunstcritici en kunstenaressen buigt zich in deze bundel essays over deze vragen. Midden jaren negentig kon het boek niet eindigen met een positief bilan, want ondanks het toenemende aantal vrouwelijke kunstenaars was er nog steeds sprake van discriminatie op tal van vlakken in de kunstwereld

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KRITIEK/ FEMINISTISCHE KUNST/ GALERIES/ KUNSTONDERWIJS/ KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ BUNDEL

GIV1a/0027

Herst Deanna, Deters Sigrid

The facelift of gender: concepts on sexual identities in the arts

Amsterdam: Axis, bureau voor de kunsten v/m, 1998. - 72p.: ill.

Deze reader bestaat uit een reeks artikelen van (kunst)theoretici en tentoonstellingsmakers over de rol van sekse-identiteit in de hedendaagse beeldende kunst. De discussie over de definiëring van sekse-identiteit is de laatste jaren in een stroomversnelling geraakt. Binnen de vrouwen- en homostudies is men het er alvast over eens dat de biologische sekse niet langer geldt als dominerende identiteitsbepalende factor. Dit had onder meer de introductie van termen als 'gender' en 'queer' tot gevolg. De auteurs van deze reader vertegenwoordigen verschillende invalshoeken. Zo verzetten bepaalde auteurs zich tegen een sekse-specifieke benadering van de kunstgeschiedenis terwijl anderen net voorstander zijn van afzonderlijke geschiedschrijvingen.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ GENDER/ IDENTITEIT/ HOMOSEKSUALITEIT/ LESBIANISME/ THEORIEËN

GIV2a/0259

Jones Amelia (ed.)

The feminism and visual culture reader

London: Routledge, 2003. - 560p.: ill.
ISBN 0-415-26706-4

In deze reader zijn sleutelteksten over beeldcultuur van de afgelopen dertig jaar gebundeld, die geschreven zijn door toonaangevende feministische theoretici, activistes en kunstenaressen. Diverse kunstdisciplines, maar ook de populaire cultuur, de massamedia en de nieuwe media worden in deze teksten door een kritische, feministische lens bekeken. Het gaat vooral om klassieke basisteksten op het gebied van feministische kunst-, media- of filmkritiek zoals bijvoorbeeld 'Visual pleasure and narrative cinema' (1975) van Laura Mulvey, en 'Why have there been no great women artists?' (1971) van Linda Nochlin. De reader laat zich daardoor in de eerste plaats lezen als een geschiedenis van de feministische kunsttheorie en -kritiek.

Trefwoorden:

FEMINISME/ THEORIEËN/ FEMINISTISCHE KUNST/ KIJKGEDRAG/ GENDER/ FEMINISTISCHE FILMTHEORIE/ FILMS/ BEELDDE KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ ARCHITECTUUR/ POPULAIRE CULTUUR/ NIEUWE MEDIA/ READER

M/0214

Korsmeyer Carolyn

Gender and aesthetics: an introduction

New York: Routledge, 2004. - 195p.: ill. - (Understanding feminist philosophy)
ISBN 0-415-26659-9

'Gender and aesthetics' is een vanuit genderperspectief geschreven inleiding tot de belangrijkste theorieën en theoretici binnen de kunstfilosofie en de esthetica. Het boek onderzoekt specifiek de rol die gender speelt bij het vormen van ideeën en theorieën over kunst, kunstenaars, creativiteit en esthetische waarden. Genderanalyse wijst uit dat basisconcepten uit de esthetica zoals schoonheid, smaak etc. die ogenschijnlijk genderneutraal lijken te zijn, wel degelijk een genderbias vertonen. Een aantal belangrijke topics en vragen uit de feministische esthetica komen aan bod: waarom waren er in het verleden zo weinig vrouwelijke kunstenaars (bekend)? Wat maakt een kunstenaar tot kunstenaar? Wat is de plaats van het (vrouwen)lichaam en van subjectiviteit in de kunst?

Trefwoorden:

ESTHETIEK/ GENDER/ KUNSTEN/ FEMINISTISCHE ESTHETIEK/ THEORIEËN

FII h/0255

Meskimmon Marsha

Women making art: history, subjectivity, aesthetics

London: Routledge, 2003. - 225p.: ill.
ISBN 0-415-24277-0

Het werk van vrouwelijke kunstenaars werd lange tijd naar mannelijke maatstaven gedefinieerd en beoordeeld. Meskimmon benadrukt in dit boek de eigen culturele en intellectuele inbreng van vrouwen in de esthetica en in het kunstgebeuren. De kijk op de geschiedenis en op de wereld, de keuze van de thema's, de vrouwelijke subjectiviteit maken het verschil. Ter illustratie wordt het werk van bekende en minder bekende, twintigste-eeuwse kunstenaressen van over de hele wereld becommentarieerd. Het boek is opgebouwd rond een aantal belangrijke historische gebeurtenissen en theoretische en esthetische veranderingen van de 20e eeuw: de Holocaust, de Vietnamoorlog, de Afrikaanse diaspora, de queer theory en de cybercultuur.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ ESTHETIEK/ 20E EEUW

GIV1a/0051

Muller Nat, Herst Deanna (eds.)

Ctrl+Shift Art - Ctrl+Shift Gender: convergences of gender, new media and art

Amsterdam: Axis, bureau voor de kunsten v/m, 2000. - 127p.: ill.

In deze reader zijn essays bijeengebracht die vanuit diverse invalshoeken dwarsverbanden leggen tussen gender, technologie en kunst. In het hoofdstuk 'Shift' worden de wisselwerkingen tussen gender, nieuwe media en culturele producties in een politieke, historische en academische context geplaatst. Het deel met de titel 'Alt' onderzoekt de performativiteit van gender in de technologische cultuur. De bijdragen in het hoofdstuk 'Ctrl' beschrijven de invloed van disciplinaire grensvervagingen en nieuwe artistieke praktijken op de traditionele machtsstructuren in het artistieke veld. Het laatste hoofdstuk 'Enter' bevat interviews, recensies en persoonlijke opinies van kunstenaars over nieuwe media.

Trefwoorden:

NIEUWE MEDIA/ GENDER/ KUNSTEN/ CULTUUR/ BUNDEL

GIV2a/0322

Chadwick Whitney (ed.)

Mirror images: women, surrealism and self-representation

Cambridge; London: The MIT Press, 1998. - 193p.: ill.
ISBN 0-262-53157-7

Het surrealisme wordt vaak aanzien als een misogynie kunststroming. Surrealistische werken stellen de vrouw vaak voor als 'de ander', als on(begrijp)baar. Toch waren er ook vrouwelijke artiesten binnen die stroming werkzaam, waaronder Dorothea Tanning, Leonora Carrington en Remedios Varo. Aan de hand van zelfportretten wordt in dit boek aangetoond hoe die kunstenaressen binnen de vormentaal van het surrealisme uitdrukking gaven aan vrouwelijkheid, vrouwelijke subjectiviteit, het vrouwelijk lichaam. De manier waarop zij zichzelf portretteerden en hun lichaam uitbeeldden is trouwens ook belangrijk geweest voor de volgende generaties vrouwelijke kunstenaars zoals bv. Ana Mendieta, Cindy Sherman en Kiki Smith.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ CULTURELE STROMINGEN/ KUNSTENARESSEN/ IDENTITEIT/ CAHUN CLAUDE/ SHERMAN CINDY/ KAHLO FRIDA

GIV1a/0039

Deepwell Katy (ed.)

Women artists and modernism

Manchester: Manchester University Press, 1998. - 206p.: ill.
ISBN 0-7190-5082-0

In deze bundel essays richten de auteurs hun aandacht op kunstenaressen van de twintigste eeuw, met focus op de vertegenwoordigsters van het modernisme. Eén van de centrale vragen in hun onderzoek: hoe komt het dat men er in de kunstgeschiedenis in slaagt kunstenaressen te marginaliseren terwijl hun aantal gestaag toeneemt. Vertrekkend vanuit de inzichten van het feministisch kunstonderzoek en aan de hand van leven en werk van enkele kunstenaressen (Romaine Brooks, Gluck, Barbara Hepworth) wordt deze probleemstelling verder uitgewerkt en onderzocht.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ KUNSTEN/ CULTURELE STROMINGEN/ VROUWENKIESRECHT/ KUNSTGESCHIEDENIS/ KUNSTKRITIEK/ VROUWBEELDEN/ 20E EEUW

GIV1a/0040

Huet Leen, Grieten Jan

Oude meesteressen: vrouwelijke kunstenaars in de Nederlanden

Leuven: Van Halewyck, 1998. - 231p.: ill.
ISBN 90-5617-051-1

Aan de hand van dertien levensbeschrijvingen schetst 'Oude meesteressen' de gevarieerde en rijke bijdrage die vrouwen aan de kunst van de Nederlanden leverden, van de zevende tot de achttiende eeuw. Hun biografie maakt duidelijk aan welke moeilijkheden en beperkingen ze het hoofd moesten bieden bij de ontplooiing van hun artistiek talent. Tegelijk schetsen de auteurs via de vrouwelijke invalshoek een boeiend beeld van de artistieke wereld in de Nederlanden: de kloosterkunst, de hofkunstenaars, de gilde en het ambacht, de artistieke opleiding, de verspreiding van thema's en technieken. Enkele bekende en minder bekende namen uit het boek: Margaretha van Eyck, Catharina van Hemessen, Clara Peeters, Judith Leyster, Maria Sibylla Merian, Rachel Ruysch.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ BELGIË/ NEDERLAND/ HISTORISCH/ CNOOP CORNELIA/ LEYSTER JUDITH/ MERIAN MARIA SIBYLLA/ PEETERS CLARA/ RUYSCH RACHEL/ VAN EYCK MARGARETHA/ VAN HEMESSEN CATHARINA/ WAUTIER MICHAELINA

GIV1m/0009

Jacobs Fredrika H.

Defining the Renaissance virtuosa: women artists and the language of art history and criticism

Cambridge: Cambridge University Press, 1999. - 229p.: ill.
ISBN 0-521-66496-9

Iedereen kent Leonardo da Vinci, Raphael en Michelangelo en associeert hun namen met meesterwerken uit de renaissanceschilderkunst. Maar wie kent Sofonisba Anguissola, Lavinia Fontana, of Irene di Spilimbergo? Hun namen zijn niet gekend, en hun werk nog minder. In het boek worden teksten van kunstcritici bekeken, geschreven tussen 1550 en 1800, die het werk van een veertigtal kunstenaressen uit de Italiaanse renaissance hebben beoordeeld. De auteur toont aan dat deze critici bij hun beoordeling vaak een link legden tussen de stijl van een kunstenaar en haar sekse, en tussen artistieke creatie en biologische procreatie. Haar onderzoek wijst uit dat die bevooroordeelde kijk een negatieve invloed heeft gehad op de verdere receptie van de renaissancekunstenaressen in de kunstgeschiedenis.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ RENAISSANCE/ KUNSTKRITIEK/ KUNSTGESCHIEDENIS/ CREATIVITEIT/ GENDER/ TAALGEBRUIK/ ITALIË

GIV2m/0054

Janssens Marianne (e.a.); De Jong Leen, Van Loo Sofie (hoofdred.)

Gekooïd verlangen: Jane Graverol, Rachel Baes en het surrealisme

Gent: Ludion, 2002. - 202p.: ill.
ISBN 90-5544-404-9

'Gekooïd verlangen' is de catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling, die het oeuvre presenteert van Jane Graverol en Rachel Baes, twee schilderesen in de marge van het grote surrealistische gebeuren in België tussen 1940 en 1970. Genoten zij nog enige bekendheid in de jaren zestig, dan is hun werk evenwel wat later volledig in de schaduw van hun mannelijke collega's verdwenen, vooral dan van Magritte. De makers van de tentoonstelling zijn er in geslaagd een uitgelezen selectie van een zestigtal werken van beide kunstenaressen samen te brengen. Deze werken werden aangevuld met veel privé-documenten zoals foto's, brieven, dagboekfragmenten en andere archiefstukken die hun leven en werk documenteren. Al dit materiaal is terug te vinden in de catalogus, die tevens een aantal analytische bijdragen bevat over het werk van Graverol en Baes, geplaatst tegen de achtergrond van de Belgische surrealistische stroming. Een bibliografie en een overzicht van individuele en groepstentoonstellingen sluiten de catalogus af.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ CULTURELE STROMINGEN/ BELGIË/ GRAVEROL JANE/ BAES RACHEL/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

GIV2a/0384

Kloek Els (e.a.) (red.)

Vrouwen en kunst in de Republiek: een overzicht

Hilversum: Verloren, 1998. - 190p.: ill.
ISBN 90-6550-572-5

Over de carrières en levensloop van Nederlandse kunstenaressen in de 17e en 18e eeuw is maar zeer weinig bekend. De opzet van deze bundel is dan ook om leven en werk van deze kunstenaressen uit de vergetelheid te halen en een beeld te schetsen van hun rol in de kunstwereld van die tijd. Dit wordt in het boek gerealiseerd via enkele thematische studies (bv. over kunstverkoopsters, over knipkunst en calligrafie), enkele biografische studies en een lexicon van een 150-tal Noord-Nederlandse kunstenaressen werkzaam tussen circa 1550 en 1800.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ 17E EEUW/ 18E EEUW/ NEDERLAND

GIV2m/0041

Malloy Judy (ed.)

Women, art, and technology

Cambridge: The MIT Press, 2003. - 541p.: ill.
ISBN 0-262-13424-1

'Women, art, and technology' brengt een overzicht van het werk van vrouwelijke kunstenaars die toonaangevend zijn voor die richting binnen de kunst die gebruik maakt van nieuwe media en technologie. We denken hierbij bijvoorbeeld aan het gebruik van televisie en video, internet, cd-rom, computergrafieken etc. Het boek schetst het ontstaan en de ontwikkeling van deze kunstbranche en belicht de kunstenaressen die hierin een pioniersrol vervulden zoals Sheila Pinkel en Kathy Brew. Naast talrijke bijdragen van kunstenaressen zelf bevat het boek enkele essays met een kritische blik op de toekomst.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ TECHNOLOGIE/ NIEUWE MEDIA /BUNDEL

M/0224

Mathews Patricia

Passionate discontent: creativity, gender, and French symbolist art

Chicago: The University of Chicago Press, 1999. - 313p.: ill.
ISBN 0-226-51018-2

Dit boek analyseert de verhouding tussen gender en het artistieke genie in het laat-negentiende-eeuwse Franse symbolisme. Als reactie op de crisisperiode waarin het was ontstaan, zonderde het symbolisme zich af in een mystieke, anti-burgerlijke ingesteldheid. Terwijl de (mannelijke) symbolisten de 'poète maudit' verheerlijkten - het creatieve, waanzinnige genie dat in een verhoogde staat van bewustzijn verkeerde - werd de creativiteit van hun vrouwelijke tijdgenoten (waaronder Camille Claudel en Suzanne Valadon) al gauw misverstaan als een uiting van hysterie. Creativiteit was binnen het symbolisme onverenigbaar met de vrouw. Kunsthistorica Patricia Mathews analyseert de artistieke, sociale en wetenschappelijke vertogen van het Franse fin-de-siècle. Ze belicht de constructie van een vervrouwelijkte esthetica binnen het symbolisme, die evenwel het vrouwelijke kunstenaarschap buiten haar eigen rangen sloot.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ CULTURELE STROMINGEN/ 19E EEUW/ EEUWWISSELING/ FRANKRIJK/ VROUWBEELDEN/ KUNSTENARESSEN/ CLAUDEL CAMILLE/ VALADON SUZANNE

GIV2a/0314

Meskimmon Marsha

We weren't modern enough: women artists and the limits of German modernism

London: I.B. Tauris, 1999. - 263p.: ill.
ISBN 1-86064-284-5

De auteur heeft het over het bestaan van een 'Frauenkultur' tijdens de Weimarrepubliek, in het Duitsland van het interbellum. Vrouwen participeerden actief aan het culturele en politieke leven: ze schreven boeken en artikelen, gaven tijdschriften uit, vormden hun eigen clubs en leesgroepen. Ook vrouwelijke kunstenaars hadden hun eigen stem binnen het modernisme. Nochtans zijn veel van die kunstenaressen vandaag zo goed als onbekend. Meskimmon meent dat de verwijdering van vrouwelijke kunstenaars uit de canon vooral na de tweede wereldoorlog plaats vond, onder het mom dat deze kunstenaressen 'niet modern genoeg waren'. In dit boek krijgen de kunstenaressen uit die periode een eerherstel. Hun werk wordt besproken aan de hand van vijf thema's die erin voorkomen: de prostitutie, het beeld van de moeder, de huisvrouw, de nieuwe vrouw en de gender-overschrijdende 'garçonne'.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ BEELDDE KUNSTEN/ VROUWBEELDEN/ DUITSLAND/ WEIMAR REPUBLIEK

GIV2m/0053

Orr, Clarissa Campbell (ed.)

Women in the Victorian art world

Manchester: Manchester University Press, 1995. - 208p.: ill.
ISBN 0-7190-4123-6

Aanleiding voor dit boek was een retrospectieve tentoonstelling en een symposium over het werk van Barbara Bodichon (1827-91), kunstenares en leidinggevende figuur binnen de feministische kring The Langham Place Group. In de negen essays van deze bundel worden diverse aspecten van de positie van de vrouw binnen de Victoriaanse kunstwereld behandeld. Het gaat onder meer over de relatie tussen Victoriaanse kunstenaressen en het feminisme, het debat over de tegenstelling tussen de vrouwelijke privésfeer en de mannelijke publieke sfeer, het Victoriaanse kunstonderwijs voor vrouwen, de rol van kunstkritiek en kunstverzamelaars. Een apart hoofdstuk is gewijd aan het artistieke werk en het feministisch activisme van Barbara Bodichon.

Trefwoorden:

CULTUUR/ KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ KUNSTKRITIEK/ KUNSTZINNIGE VORMING/ MUSEA/ VROUWBEELDEN/ VICTORIAANSE TIJD/
GROOT-BRITANNIË

GIV1m/0008

Perry Gill

Women artists and the Parisian avant-garde: modernism and 'feminine' art, 1900 to the late 1920s

Manchester: Manchester University Press, 1995. - 186p.: ill.
ISBN 0-7190-4165-1

In de eerste drie decennia van de twintigste eeuw, de bloeiperiode van moderne kunstrichtingen zoals het kubisme en het fauvisme, waren ook vrouwelijke artiesten actief in Frankrijk. Het werk van bijvoorbeeld Suzanne Valadon, Marie Laurencin, Emilie Charmy, Maria Blanchard, Alice Halicka was gekend, werd besproken en tentoongesteld. Toch zijn die namen niet of nauwelijks terug te vinden in de geschiedschrijving van de moderne kunst. Ook feministische overzichten blijven in gebreke over deze periode. De auteur heeft aan de hand van niet eerder ontsloten biografische documenten en andere publicaties, de plaats van die vrouwen binnen de artistieke cultuur van de Parijse avant-garde hersteld.

Trefwoorden:

CULTURELE STROMINGEN/ KUNSTENARESSEN/ KUNSTZINNIGE VORMING/ PROFESSIONALISERING/ VROUWBEELDEN/ FRANKRIJK/20E EEUW

GIV2m/0030

Sawelson-Gorse Naomi (ed.)

Women in Dada: essays on sex, gender, and identity

Cambridge: The MIT Press, 1998. - 686p.: ill.
ISBN 0-262-19409-0

In dit boek worden de verschillende kunstenaressen belicht die actief waren in de Dada-beweging. We hebben het onder meer over Hannah Höch, Elsa von Freytag-Loringhoven, Sophie Tauber, Mina Loy. Alhoewel de Dada-beweging rebellie hoog in haar vaandel voerde, stelde ze zich tegelijkertijd vrij conservatief op ten aanzien van vrouwen. De mannelijke Dada-kunstenaars zetten zich af tegen de heersende esthetische normen en burgerlijke waarden, maar behielden wel de patriarchale, negentiende-eeuwse opvattingen over rol en plaats van de vrouw in de maatschappij. Kunstenaressen werden door hen niet voor vol aanzien. In dit boek lezen we in verschillende essays welke strategieën de Dada-kunstenaressen gebruikten om toch gehoord te worden.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ CULTURELE STROMINGEN/ 20E EEUW/ GENDER/ IDENTITEIT/ KUNSTENARESSEN/ VROUWBEELDEN

GIV2a/0255

Van der Stighelen Katlijne, Westen Mirjam (hoofdred.); Meijer Maaïke (e.a.)

Eick zijn waerom: vrouwelijke kunstenaars in België en Nederland 1500-1950

Gent; Amsterdam: Ludion, 1999. - 399p.: ill.

ISBN 90-5544-271-2

'Eick zijn waerom' is de catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling die eind 1999 te zien was in het Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen. Voor het eerst werd hier een overzicht gegeven van het werk van vrouwelijke kunstenaars in de Nederlanden, van de Renaissance tot 1950. Alle tentoongestelde werken zijn in de catalogus afgebeeld, met telkens een korte biografische schets van de kunstenaars. De publicatie bevat verder een aantal essays die het thema van de tentoonstelling inleiden en theoretisch omkaderen: Kunstenaressen in genderperspectief (Maaïke Meijer); Vrouwelijke kunstenaars in de Zuidelijke Nederlanden tussen 1500 en 1800 (Katlijne Van der Stighelen); Artistieke vrouwen in de Noordelijke Nederlanden in de vroegmoderne tijd (Elizabeth Honig); Kunstenaressen in drie lexica (1550-1800) (Esther Tobé); Vrouwelijke kunstenaars in België van 1800-1950 (Sabine Van Cauwenberghe en Leen de Jong); Nederlandse kunstenaressen in de negentiende, en in het begin van de twintigste eeuw (Mirjam Westen); Vrouwelijke kunsthistorici en hun aandeel in de traditie (Yvette Marcus-de Groot); De opmars van vrouwen in de kunstwereld na 1950, feit of fictie? (Riet van der Linden).

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ BELGIË/ NEDERLAND/ HISTORISCH/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

GIV2a/0299

LOOPBAAN

Altena Marga (e.a.) (red.)

Muzen aan het werk: vrouwenlevens in de kunsten: jaarboek voor vrouwengeschiedenis 23

Amsterdam: Aksant, 2003. - 239 p.: ill. - (Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis; 23)

ISBN 90-5260-098-8

Wat betekende het in verschillende perioden om als vrouw een artistieke carrière te ambiëren? Welke mogelijkheden hadden vrouwen om zich toegang te verschaffen tot de kunsten en welke obstakels kwamen zij tegen? Hoe gingen kunstenaressen om met de traditionele rol van echtgenote en moeder die hen als vrouw was toebedacht, en hoe slaagden zij er in de grenzen van die vrouwelijke rolpatronen te verleggen om een plaats in de kunstwereld te verwerven? In dit drieëntwintigste Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis passeren tal van vrouwen uit verschillende kunst disciplines de revue. Zij hebben uiteenlopende rollen gespeeld in de kunstwereld, als mecenas, als amateur of als beroepskunstenaar. Het boek schetst een beeld van de wijze waarop zij, in vergelijking met hun mannelijke collega's in de kunsten, vorm gaven aan hun carrière. Historische bijdragen worden afgewisseld met vier interviews met kunstenaressen die terugblikken op een lange carrière in de kunst.

Trefwoorden:

LOOPBAAN/ KUNSTEN/ LITERATUUR/ MUZIEK/ KUNSTENARESSEN/ AUTEURS/ DICHTERS/ MUSICI/ COMPOSITEN/ HISTORISCH/ BONDEL

FII m/0492

Fischer Agneta, Rojahn Krystyna, Struyk Inkie

Het glazen plafond in de culturele sector: feiten en verklaringen

Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, Afdeling Psychologie, 2002. - 48p.

Vergelijkbaar met andere maatschappelijke sectoren, lijken ook vrouwen in de culturele sector een achterstand te hebben. Zij zouden minder invloedrijke posities innemen, en minder vaak beleidsbepalende artistieke functies hebben. Hierover is echter nog maar weinig exact cijfermateriaal beschikbaar. Het (Nederlandse) onderzoek dat in dit rapport wordt beschreven had dan ook als doel om meer inzicht te krijgen in de feitelijke achterstand van vrouwen in de culturele sector en in eventuele verschillen in achterstand tussen diverse culturele sectoren. Verder werden ook mogelijke verklaringen voor deze achterstand

gezocht, met name in de organisatiecultuur, de stereotypen over leiderschap en in de privé-werk balans. Uit het onderzoek blijkt dat er wel degelijk sprake is van een glazen plafond in de culturele sector, weliswaar in mindere mate dan in andere maatschappelijke sectoren. Binnen de cultuursector zijn de verhoudingen het scheefst in de media-sector, met name bij radio en televisie, en het meest in balans in de sector van de beeldende kunsten. Het is bovendien opvallend dat vrouwen vooral leidinggevende functies hebben op het zakelijke en communicatieve vlak, maar niet op het artistieke vlak. Dit suggereert dat vrouwen weinig invloed hebben op de artistieke inhoud en de ontwikkeling van het artistieke beleid. Het onderzoek maakt deel uit van het project 'Carrières en barrières in de kunsten' (zie ook: Rengers Merijn, 2001).

Trefwoorden:

GLAZEN PLAFOND/ CULTUUR/ ORGANISATIES/ LEIDINGGEVENDE BEROEPEN/ ONDERZOEK/ NEDERLAND

EII a/0555

Halbertsma Marlite (e.a.) (red.)

Beroep: kunstnares de beroepspraktijk van beeldend kunstenaressen in Nederland 1898-1998

Nijmegen: Sun, 1998. - 286 p.: ill.
ISBN 90-6168-627-X

De ontwikkeling van de beroepspraktijk van Nederlandse kunstenaressen in de afgelopen honderd jaar vormt het centrale thema van deze bundel. Er wordt onder meer nagegaan welke positie kunstenaressen innamen in kunstenaarsverenigingen, welke strategieën ze hanteerden om posities te bereiken in de kunstwereld, welke steun ze van de overheid kregen, en of ze op gelijke voet behandeld werden als hun mannelijke collega's. Voor de keuze van de thema's in deze bundel werd het verschijnsel 'netwerk' als leidraad genomen. Contacten zijn immers onontbeerlijk om in de kunstwereld enige bekendheid te verwerven. De manier waarop en de mate waarin kunstenaressen toegang krijgen tot de verschillende kunstinstuties (kunstacademies, kunstenaarsverenigingen, etc.) blijkt een cruciale rol te spelen in de ontwikkeling van hun kunstenaarsloopbaan.

Trefwoorden:

LOOPBAAN/ KUNSTENARESSEN/ KUNSTONDERWIJS/ NEDERLAND/ 20E EEUW/ HISTORISCH

GIV2m/0043

Marcus-De Groot Yvette

Kunsthistorische vrouwen van weleer: de eerste generatie in Nederland vóór 1921

Hilversum: Verloren, 2003. - 476 p.: ill.
ISBN 90-6550-766-3

In deze studie gaat de auteur na in welke mate de kunsthistorische vrouwen van de eerste generatie bijdroegen aan de uitbouw van de nieuwe kunsthistorische discipline en waar zij tewerkgesteld werden. Het vak kunstgeschiedenis werd in 1921 een volwaardige doctoraatstudie in Nederland. Van meet af aan waren er een groot aantal vrouwelijke studentes bij betrokken. Verschillende elementen in deze colleges sloten namelijk goed aan bij de belevingswereld van meisjes uit de burgerij. Daar ging het ideaal van de thuisblijvende vrouw gepaard met het idee dat deze vrouwen als echtgenote en opvoedster een bepaalde culturele kennis moesten hebben. Maar er waren ook vrouwelijke studenten die de colleges volgden met een beroepsperspectief voor ogen. Vrouwen maakten als vrije beroepsbeoefenaren reeds naam met hun kunsthistorische publicaties vanaf het eind van de negentiende eeuw. In de eerste decennia van de twintigste eeuw deden vrouwen als professionele beroepskrachten hun intrede aan de universiteiten en in de musea. Het zijn vooral deze academisch gevormde vrouwen die in dit boek een forum krijgen.

Trefwoorden:

LOOPBAAN/ KUNSTGESCHIEDENIS/ HISTORICI/ HISTORIOGRAFIE/ UNIVERSITEITEN/ MUSEA/ NEDERLAND/ 19E EEUW/ 20E EEUW

GIV2m/0074

Rengers Merijn

Kunst-werk (v/m): loopbanen van vrouwen en mannen in de beeldende kunst, muziek en podiumkunsten

Amsterdam: Theater Instituut Nederland, 2001. - 48 p.

Dit onderzoek maakt deel uit van het project 'Carrières en barrières in de kunsten', een breed opgezet Nederlands initiatief dat het zogenaamde 'glazen plafond' binnen de kunsten inzichtelijk wil maken en waar mogelijk doorbreken. Econoom Merijn Rengers onderzocht de verschillen in de feitelijke arbeidsmarktsituatie van mannelijke en vrouwelijke beeldende kunstenaars, musici en podiumkunstenaars. Het meest opmerkelijk is het verschil in inkomen: vrouwelijke kunstenaars verdienen gemiddeld twintig tot dertig procent minder dan hun mannelijke collega's. Sekseverschillen spelen eveneens een rol wanneer we kijken naar de activiteiten die direct samenhangen met het kunstenaarschap (optredens, exposities, en dergelijke). Mannen exposeren bijvoorbeeld veel vaker bij galeries en verwerven makkelijker opdrachten dan vrouwen. Voor oudere actrices is er bijvoorbeeld minder werk dan voor oudere acteurs. Formele netwerken leveren mannen in het algemeen meer werk op. Vrouwen richten zich meer op informele netwerken. Ten slotte valt op dat de verschillen in loopbaansatisfactie tussen mannen en vrouwen veel geringer zijn dan de verschillen in feitelijke loopbaanontwikkeling.

Trefwoorden:

LOOPBAAN/ BEELDDE KUNSTEN/ MUZIEK/ PODIUMKUNSTEN/ MAN-VROUWVERSCHILLEN/ ONDERZOEK/ NEDERLAND

GIV2a/0387

Van der Schoot Carolien, Van der Valk Sonja (samenst.)

Ach, dat doe ik wel even: de verborgen werking van sekse in de kunstwereld.

Amsterdam: Theater Instituut Nederland, 2003. - 152 p.: ill.

ISBN 90-70892-67-7

De laatste decennia hebben meer vrouwen dan ooit een plaats in de kunstwereld verworven. Vanaf de jaren zestig en zeventig kwam er een toestroom van vrouwen op gang, die als kunstenaar, of als producent of artistiek of zakelijk leider een spoor van artistieke vernieuwing door de kunsten trokken. Deze ontwikkelingen gingen echter niet zonder haperen en botsen. Ook in de kunstwereld is er sprake van een glazen plafond en blijven vrouwen aan de top eerder een uitzondering. In vergelijking met het grote aandeel dat vrouwen hebben in de productie van kunst, blijft de groep die zich op dit domein als machtig en invloedrijk laat gelden vooralsnog eerder klein. In 'Ach, dat doe ik wel even' worden verschillende facetten van de kunstwereld vanuit genderperspectief bekeken. Persoonlijke ervaringen wisselen af met essays over de loopbaan van kunstenaars, over de feminiene en masculiene dimensies van het kunstbedrijf, over feminien leiderschap en de taal en beeldvorming daarrond.

Trefwoorden:

LOOPBAAN/ GLAZEN PLAFOND/ KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ GENDER/ LEIDERSCHAP/ NEDERLAND/ BUNDEL

EII g/0326

MUSEUMCOLLECTIES / PRIVÉCOLLECTIES

Foster Alicia

Tate women artists

London: Tate Publishing, 2004. - 272p.: ill.

ISBN 1-85437-311-0

Slechts 7 % van alle kunstwerken in de collecties van de Britse Tate musea - Tate Britain en Tate Modern in Londen, Tate Liverpool en Tate St.Ives - staat op naam van vrouwelijke kunstenaars. Het gaat in totaal om 316 kunstenaressen van de voorbije 5 eeuwen. Dit lijkt misschien veel, maar tegenover de 2600 mannelijke kunstenaars in de Tate vormen deze kunstenaressen slechts een kleine minderheid. Dit boek belicht het werk en het leven van de 'Tate-kunstenaressen'. Het is chronologisch ingedeeld in vier rubrieken:

de Victoriaanse tijd, de twintigste eeuw, hedendaagse kunstenaressen, en werken verworven in de periode 1998-2000. Binnen elke rubriek wordt een alfabetisch overzicht gegeven van de kunstenaressen, met telkens een korte schets van leven, werk en tentoonstellingen. Alicia Foster leidt elke rubriek in met een kritisch essay over de positie van vrouwen in de kunstwereld in de betreffende periode.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ INTERNATIONAAL/ MUSEA/ MUSEUMCATALOGUS/ GROOT-BRITANNIË

GIV2a/0458

Heller Nancy G.

Women artists: works from the National Museum of Women in the Arts

Washington: National Museum of Women in the Arts, 2000. - 239p.: ill

ISBN 0-8478-2290-7

Het National Museum of Women in the Arts (Washington DC, °1987) stelt in deze catalogus zesentachtig kunstenaressen uit de eigen vaste collectie voor. Zij vormen een representatieve staalkaart van de vrouwelijke kunstenaars die mee gestalte gaven aan de kunstwereld van de voorbije 500 jaar, vanaf de Renaissance tot vandaag. De catalogus is chronologisch en geografisch (Europa en Noord-Amerika) ingedeeld in 8 secties. Van elke kunstenaar wordt een korte biografische schets gegeven en wordt een representatief werk besproken.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ HISTORISCH/ INTERNATIONAAL/ MUSEUMCATALOGUS

GIV1a/0052

Lawrence Cynthia (ed.)

Women and art in early modern Europe: patrons, collectors and connoisseurs

University Park: The Pennsylvania State University Press, 1998. - 263p.: ill.

ISBN 0-271-01969-7

Het aandeel van vrouwelijke mecenasen, kunstverzamelaars en connoisseurs werd in de geschiedenis van de kunst nogal eens gemakkelijk over het hoofd gezien. Deze bundel essays focust specifiek op de bijdrage van deze vrouwen aan de artistieke cultuur in de late middeleeuwen en de vroeg moderne tijd. Door hun financiële of andere steun aan kunstenaars of door het aanleggen van kunstverzamelingen, oefenden zij een belangrijke invloed uit op de ontwikkeling van de westerse kunst. Het spreekt voor zich dat het hier gaat om vrouwen die deel uitmaakten van de sociale en economische elites van hun tijd, en die veelal tot families behoorden die een sterke mecenastraditie kenden zoals de Medici's.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ MUSEA/ VORSTENHUIZEN/ ADEL/ HISTORISCH/ EUROPA

GIV1m/0010

Schumacher Rainald, Winzen Matthias (ed.)

Just love me: post/feminist positions of the 1990s from the Goetz Collection

Köln: Verlag der Buchhandlung Walther König, 2004. - 243p.: ill.

ISBN 3-883765-754-3

'Just love me' is de catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling over seksevenhoudingen in de jaren '90, die achtereenvolgens in het Bergen Art Museum en het Fries Museum Leeuwarden te zien was. Er werd werk getoond van gerenommeerde internationale hedendaagse kunstenaars waarin thema's als seksualiteit, identiteit, gender en macht een rol spelen. De tentoonstelling werd samengesteld met werken uit de Goetz-collectie, een van de meest toonaangevende collecties op het gebied van hedendaagse kunst op dit moment in Duitsland. Enkele namen: Tracey Emin, Pipilotti Rist, Cindy Sherman, Tracey Moffatt, Mona Hatoum.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ FEMINISME/ GENDER/ FEMINISTISCHE KUNST/ MUSEA/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

GIV2a/0456

Bartra Eli (ed.)**Crafting gender: women and folk art in Latin America and the Caribbean**

Durham: Duke University Press, 2003. - 244p.: ill.

ISBN 0-8223-3170-5

Een etnocentrische, westerse kijk op kunst en op kunstgeschiedenis voert al eeuwenlang de toon aan in het internationale kunstgebeuren. Kunst uit derdewereldlanden geniet daardoor in het westen vooralsnog weinig bekendheid. Dit geldt in extremis voor kunstuitingen die buiten de canon van de kunst met een grote K vallen. In dit boek maken we kennis met 'folk art': diverse vormen van artisanale werk of kunstnijverheid uit ontwikkelingslanden, die al of niet vervaardigd werden door inheemse volkeren. Het boek belicht met name vanuit een genderperspectief de twintigste-eeuw en hedendaagse 'folk art' van vrouwen in Latijns Amerika en de Caraïben. De aandacht gaat daarbij niet enkel naar het creatieve proces en het kunstwerk zelf, maar ook naar de distributie en de verkoop van kunstproducten.

Trefwoorden:

BEELDDE KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ TEXTIELKUNST/ VOLKSCULTUUR/ ESTHETIEK/ INHEEMSE VOLKEREN/ LATIJNS AMERIKA/ CARAÏBISCH GEBIED

GIV1g/0005

Costermans Barbara, Gunst Petra (coörd.); Devisscher Hans (eindred.)**Moeders, godinnen en sultanes: vrouwen in Turkije van de prehistorie tot het einde van het Ottomaanse Rijk**

Antwerpen: Mercatorfonds; Brussel: Paleis voor Schone Kunsten, 2004. - 223p.: ill.

ISBN 90-6253-575-1

De tentoonstelling 'Moeders, godinnen en sultanes' voert ons mee op een boeiende reis door de tijd in en rond het Anatolische gebied. Via een grote verscheidenheid van artefacten en kunstvoorwerpen maar ook via teksten van en over vrouwen, wordt een levendig beeld geschetst van de vrouw en de rol die ze gedurende duizenden jaren speelde: van de prehistorische moedergodin tot de keizerin van Byzantium, van de slavin tot de sultane, van de priesteres tot de dienaar. Verschillende grote culturen komen aan bod: van de Hettieten over de Grieks-Romeinse kolonisatie en het Byzantijnse rijk, tot de Seldsjoeken en de Ottomanen. De tentoonstelling laat ons kennis maken met de kunst, de literatuur en het dagelijks leven waarop vrouwen uit alle sociale klassen meer dan 9000 jaar hun stempel hebben gedrukt.

Trefwoorden:

VROUWBEELDEN/ HISTORISCH/ TURKIJE/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

V3/0067

Lloyd Fran (ed.)**Contemporary Arab women's art: dialogues of the present**

London: Women's Art Library, 1999. - 258p.: ill.

ISBN 1-902770-00-5

In de westerse wereld is nagenoeg niets gekend over hedendaagse kunst van vrouwen in de Arabische wereld. Dit boek, aansluitend bij een rondreizende tentoonstelling in het Verenigd Koninkrijk, belicht de diversiteit van de Arabische kunst van vrouwen aan de hand van het werk van achttien kunstenaressen, afkomstig uit tien verschillende landen. Bij elke geportretteerde kunstenaar treden telkens twee teksten in dialoog: een statement van de kunstenaar zelf en een reactie van een kijker. In enkele inleidende essays wordt onder meer ingegaan op de positie en de culturele identiteit van de Arabische kunstenaar in een postkoloniale wereld, Arabische kunst in de diaspora, en marginalisering van niet-westerse kunst in een eurocentrisch geïntendeerde kunstscene. In het boek vinden we ook achtergrondinformatie over het kunstgebeuren (kunstinstellingen, galeries etc.) in het Midden-Oosten, Noord-Afrika en het Arabisch schiereiland.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ ARABISCHE WERELD

GIV2g/0039

Mernissi Fatima (e.a.)

Fantaisies du harem et nouvelles Schéhérazade

Barcelone: Centre de Culture contemporaine de Barcelone; Lyon: Muséum d'histoire naturelle; Paris: Somogy éditions d'art, 2003. - 191p.: ill.

ISBN 2-85056-687-X

Dit fraaie boek vormt de catalogus bij een retrospectieve tentoonstelling over de rol en de afbeelding van de vrouw in de islamitische kunst. Er komen hierbij twee uiteenlopende gezichtspunten aan bod. Enerzijds wordt een historisch beeld geschetst van de manier waarop moslimmannen vrouwen afbeeldden op miniaturen, schilderijen en foto's. Anderzijds laat het werk van hedendaagse moslimkunstenaresen zien hoe vrouwen zichzelf en hun omgeving vandaag uitbeelden. De tentoonstelling én het boek doorbreken het stereotiepe beeld dat zegt dat alles wat goed is niet anders dan westers kan zijn (democratie, rechten van de vrouw etc.), en dat alles wat slecht is per definitie op het conto van het oosten te schrijven is (misogynie, ongelijkheid tussen de seksen etc.). De fascinatie voor de kracht en de intelligentie van vrouwen, die uit talrijke kunstwerken uit de moslimwereld tot uiting kwam, is veelal verloren gegaan in de westerse kunst. De haremvrouwen die door westerse kunstenaars zoals Matisse en Picasso werden afgebeeld, zijn veelal passieve, frivole vrouwen, zonder enige referentie naar intelligentie of macht.

Trefwoorden:

POLYGAMIE/ ARABISCHE WERELD/ BEELDDE KUNSTEN/ VROUWBEELDEN/ KUNSTENARESSEN/ REIZEN/ MONTAGU, MARY WORTLEY/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

V3/0378

Vandenbroeck Paul; Pauwels Roos (coörd.); Cornet Pascal (eindred.)

Azetta: Berbervrouwen en hun kunst

Gent: Ludion ; Brussel: Paleis voor Schone Kunsten, 2000. - 275p.: ill.

ISBN 90-5544-281-X

Deze publicatie verschijnt ter gelegenheid van het project 'Borderline', een tentoonstelling van Berbertextielen van de hand van vrouwen uit een Noord-Afrikaanse plattelandssamenleving. De Berbertextielen verdienen een belangrijke plaats in de geschiedenis van de abstracte kunst. Ze kregen deze plaats vooralsnog niet omdat ze zijn ontstaan binnen een niet-Europese, vrouwelijke en rurale context. Ook de techniek, de textielkunst, heeft pas de laatste decennia enige erkenning gekregen door het werk van vrouwelijke kunstenaars zoals Louise Bourgeois en Cecilia Vicuña. In de catalogus zijn alle tentoongestelde textielen en de daarin verwerkte motieven afgebeeld. De catalogus gaat uitgebreid in op de betekenis van de verschillende motieven in de Berberweefkunst en op de cultuur en de tradities waarin ze geworteld zijn.

Trefwoorden:

BEELDDE KUNSTEN/ TEXTIELKUNST/ NOORD-AFRIKA/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

GIV2a/0302

THEMA'S IN DE KUNST

Adams Steven, Robins, Anna Gruetzner (eds.)

Gendering landscape art

Manchester: Manchester University Press, 2000. - 230 p.: ill. - (Critical perspectives in art history series)

ISBN 0-7190-5628-4

Wat zien we als we kijken naar een landschap? En zijn schilderijen van landschappen wel zo genderneutraal als ze lijken? Uitdrukkingen zoals bijvoorbeeld 'moeder aarde' en 'maagdelijke gebieden' zijn dat in ieder geval duidelijk niet. Ze zijn gemeengoed geworden in onze cultuur, maar de vraag is of ze ook invloed hebben op de manier waarop landschappen worden afgebeeld in de kunst. Dit boek maakt voor het eerst de verbinding tussen gender en landschapsschilderkunst, en belicht de manier waarop kunstenaars vanaf

het einde van de achttiende eeuw tot vandaag concepten als mannelijkheid en vrouwelijkheid hebben gebruikt om het landschap te interpreteren en voor te stellen.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ GENDER/ SCHILDERKUNST/ VROUWBEELDEN/ MANNELIJKHEID/ MONET CLAUDE/ ALLINGHAM HELEN/ DEINEKE ALEKSANDR/ CEZANNE PAUL/ SMITHSON ROBERT/ LONG RICHARD

GIV1a/0046

Arcscott Caroline, Scott Katie (eds.)

Manifestations of Venus: art and sexuality

Manchester: Manchester University Press, 2000. - 233 p.: ill.
ISBN 0-7190-5522-9

De afbeelding van de Venusfiguur en daarmee verwant die van Cupido vormen het uitgangspunt van deze bundel essays waarin diverse aspecten van de relatie tussen kunst en seksualiteit worden onderzocht. Venus is een sleutelfiguur in de geschiedenis van de westerse uitbeeldingen van seksuele liefde, en heeft, vanaf de Renaissance tot vandaag, ontelbare kunstenaars geïnspireerd in hun werk. Denken we maar aan Venus en Mars van Botticelli, De geboorte van Venus van Cabanel en Venus van Milo van Niki de Saint Phalle. In de loop van de tijd onderging het beeld van Venus in de kunst diverse veranderingen. De essays in het boek staan stil bij verschillende momentopnames in deze evolutie. Via de Venusfiguur wordt ook gekeken naar veranderingen op het gebied van erotiek, begeerte, macht, pornografie en gender.

Trefwoorden:

SEKSUALITEIT/ LIEFDE/ GENDER/ BEELDENDE KUNSTEN/ HISTORISCH

GIV2a/0337

Bonnet Marie-Jo

Les deux amies: essai sur le couple de femmes dans l'art

Paris: Éditions Blanche, 2000. - 305p.: ill.
ISBN 2-911621-94-8

De uitbeelding van lesbische vrouwenparen is een bijna traditioneel thema doorheen de geschiedenis van de beeldende kunsten. Marie-Jo Bonnet bekijkt een 150-tal kunstwerken (van hoofdzakelijk mannelijke kunstenaars) vanaf de antieke oudheid tot de twintigste eeuw, en gaat na welke betekenis de kunstenaars uitdrukten met de voorstelling van het vrouwenpaar. Gaat het daarbij om mannelijk voyeurisme, of om de uitbeelding van de lesbische liefde, of om een metafoor van de bevrijde vrouwelijke seksualiteit? Of beantwoordt de voorstelling van het lesbische paar aan een door mannelijke normen gedefinieerd beeld van vrouwelijkheid? De auteur concludeert dat vrouwelijke kunstenaressen en lesbische vrouwen nog een hele weg af te leggen hebben als het gaat om hun representatie als (lesbische) vrouw.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ LESBISCHE VROUWEN/ LESBIANISME/ VROUWBEELDEN

GIV1a/0045

Dewilde Michel (e.a.); Seresia Marijke (voorw.)

Zij-sporen: kunst op het spoor

Antwerpen: Gynaika, 1996. - 150p.: ill

Het kunstproject 'Zij-Sporen', een initiatief van Gynaika, bestond uit een aantal artistieke ingrepen op treinen en stations van de NMBS. Het ging om een in-situ project waarvan de trein en het station de opgelegde contexten waren voor de creatie van een nieuw werk. Het reizen werd daarbij gezien als een metafoor van mobiliteit, van beweeglijkheid op mentaal en creatief vlak. Als inleiding op dit thema bevat de catalogus een reflectie van Rosi Braidotti op de trein en het nomadische subject. Verder wordt het werk voorgesteld van de deelnemende kunstenaressen: Marina Abramovic, Helen Chadwick, Dorothy Cross, Lieva De Beuckelaere, Berlinda De Bruyckere, Chohreh Feyzjdjou, Rose Frain, Lia Kolen, Marie-Jo Lafontaine, Beatrijs Lauwaert, Ria Pacquée, Liesje Smolders, Hale Tenger, Ria Verhaeghe en Alexa Wright. Doorheen de catalogus zijn tekstfragmenten opgenomen die met de ideeën achter de tentoonstelling verband houden. Ze gaan over de tegenstellingen tussen enerzijds het romantiseren van begrippen als 'reiscultuur', het

verleidelijke beeld van het nomadische, de vluchteling en de vlucht en anderzijds de nood aan stabiliteit en verantwoordelijkheid bij de constructie van een vrouwelijk subject.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ MIGRATIE/ REIZEN/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS
GIV2A/0199

Greer Germaine

De jongen

Amsterdam: Meulenhoff, 2003. - 256p.: ill.
Oorspr. titel: The boy
ISBN 90-290-7380-2

In 'De jongen' verzet Germaine Greer zich tegen de overheersende rol van de vrouwelijke schoonheid in de kunst en de media. Ze toont aan dat het niet altijd zo geweest is. Pas sinds de negentiende eeuw wordt alom aangenomen dat het vrouwelijk naakt het ideale onderwerp is voor de figuratieve schilder- en beeldhouwkunst. In de eeuwen daarvoor was het juist de man, en dan met name de opgroeiende jongen, die het schoonheidsideaal beheerste. Aan de hand van meer dan tweehonderd foto's, beelden en schilderijen illustreert Greer de rollen die jongens spelen in de westerse beeldcultuur, zoals de spelende jongen, de dienende jongen, de vechtende jongen, de jongen als engel en als verleider.

Trefwoorden:

JONGENS/ UITERLIJK/ MANBEELDEN/ MANNENLICHAAM/ KUNSTEN/ KUNSTGESCHIEDENIS/ KIJKGEDRAG/ HISTORISCH

GIV1a/0050

Hammond Harmony

Lesbian art in America: a contemporary history

New York: Rizzoli, 2000. - 208 p.: ill.
ISBN 0-8478-2248-6

Zowel algemene kunstboeken als publicaties over feministische kunst vertonen nogal wat leemtes op het gebied van lesbische kunst. De auteur wil met dit boek een overzicht bieden van lesbische beeldende kunst in de Verenigde Staten vanaf de jaren zeventig. Zij situeert dit overzicht tegen de achtergrond van de vrouwen- en homo-emanipatie, het lesbisch feminisme, mainstream kunst en feministische kunst, en queer theorieën en queer activisme. We maken kennis met het werk van achttien prominente lesbische kunstenaressen zoals Kate Millett, Joan Snyder, Deborah Kass en Catherine Opie. Naast beschrijvingen van individuele werken worden ook aan het thema verwante tentoonstellingen, projecten, conferenties en publicaties uit die periode besproken.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ BEELDENDE KUNSTEN/ LESBISCHE CULTUUR/ LESBISCHE BEWEGING/ LESBISCHE VROUWEN/ IDENTITEIT/ VERENIGDE STATEN

GIV1g/0003

Stirratt Betsy, Johnson Catherine (eds.)

Feminine persuasion: art and essays on sexuality

Bloomington: Indiana University Press, 2003. - 144p.: ill.
ISBN 0-253-21589-7

Dit boek en de tentoonstelling waar het bij aansluit kaderen in de viering van de vijftigste verjaardag van het vermaarde Kinsey rapport over vrouwelijke seksualiteit (Sexual behavior in the human female, Alfred Kinsey e.a., 1953). De bedoeling was een overzicht te bieden van de kunstwerken over vrouwelijke seksualiteit die de afgelopen vijftig jaar door het Kinsey instituut verzameld werden. De afgebeelde kunstwerken zijn ingedeeld in drie luiken: werken van vrouwelijke kunstenaars, vrouwelijke seksualiteit bekeken vanuit het perspectief van mannelijke kunstenaars, en representaties van hedendaagse vrouwelijke seksualiteit. Het boek sluit af met twee essays die respectievelijk ingaan op de evolutie in de ideaalbeelden van vrouwelijke schoonheid, en het ontstaan en de ontwikkeling van feministische kunst.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ SEKSUALITEIT/ VROUWBEELDEN/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

GIV2a/0423

Van Damme Claire (red.); Vandepitte Francisca, Van Rossem Patrick (medew.)

Leonardo's glimlach: over het androgyne in de hedendaagse kunst

Gent: Academia Press, 1999. - 237p.: ill.

ISBN 90-382-0191-5

Tijdens het symposium 'Leonardo's glimlach' bogen specialisten en kunstenaars zich over het androgyne binnen het hedendaagse kunstgebeuren. Zij belichtten dit gegeven vanuit diverse invalshoeken: historisch, intercultureel, psychoanalytisch, en vanuit het oogpunt van genderstudies. Hierbij kwam een breed spectrum aan kunst- en cultuuruitingen aan bod: beeldende kunsten, performance, theater en opera, literatuur, fotografie en film, mode, reclame en andere domeinen van de populaire cultuur. Aparte bijdragen waren gewijd aan de androgyne aspecten in het werk van twee iconen van de feministische kunst, Louise Bourgeois en Cindy Sherman.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ ANDROGYNIE/ KUNSTENARESSEN/ BOURGEOIS LOUISE/ SHERMAN CINDY/ PACQUEE RIA/ CONGRESVERSLAG

GIV1a/0049

VROUWBEELDEN

Borzello Frances

Seeing ourselves: women's self-portraits

[London]: Thames and Hudson, 1998. - 224p.: ill.

ISBN 0-500-01836-7

Met uitzondering van enkele exposities van (fotografische) zelfportretten, is aan het hedendaagse vrouwelijke zelfportret nog maar heel weinig serieuze aandacht besteed. Met deze publicatie wil de auteur zelfportretten van vrouwelijke kunstenaars als een zelfstandig genre en studieobject presenteren. Ze toont aan dat de (minderheids)positie van vrouwelijke kunstenaars in de kunstwereld en de ideeën van hun tijd in causaal verband stonden met de zelfportretten die zij maakten. Borzello doet dit aan de hand van een eigenzinnige selectie van vrouwelijke zelfportretten van de 16e eeuw tot vandaag. Het boek sluit af met een overzicht van korte biografische schetsen van alle beschreven en geportretteerde kunstenaressen en met een uitgebreid bibliografisch notenapparaat.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ IDENTITEIT/ VROUWBEELDEN/ HISTORISCH/ BIOGRAFISCHE GEGEVENS

GIV2a/0243

Dixon Annette (ed.)

Women who ruled: queens, goddesses, amazons in Renaissance and Baroque art

London: Merrell, 2002. - 192 p.: ill.

ISBN 1-85894-166-0

De periode tussen 1500 en 1650 is voor de Europese geschiedenis uniek te noemen in die zin dat vrij veel landen en vorstenhuizen toen geleid werden door vrouwen. Denken we maar aan figuren als Queen Elizabeth I, Mary Queen of Scots, en Catherine de Medici. Deze tentoonstellingscatalogus biedt een overzicht van visuele representaties van vrouwelijke macht in meer dan negentig schilderijen, prenten, tekeningen en beeldhouwwerken uit de Renaissance en de Barokperiode. Annette Dixon bekijkt een aantal vrouwelijke archetypen zoals de maagd, de moeder, de verleidster, de heldin en de godin, en onderzoekt hoe deze beelden de idealisering van de vrouw in die periode hebben gecreëerd en gereflecteerd. De catalogus bevat verder essays over de relatie tussen beeldvorming en mythe, over de machtsverhouding tussen mannen en vrouwen, over de verleiding van de kijker en de manipulatie van het kijkgedrag, en over het verschil tussen officiële beelden en privé-afbeeldingen.

Trefwoorden:

BEELDDE KUNSTEN/ VROUWBEELDEN/ VORSTENHUIZEN/ 16E EEUW/ 17E EEUW

GIV2a/0388

Ebony David (e.a.)

Curve: the female nude now

New York: Universe Publishing, 2003. - 207p.: ill.
ISBN 0-7893-0871-1

De afbeelding van het vrouwelijk naakt is een van de meest prominente en standvastige thema's binnen de kunstgeschiedenis. Het thema vormde de basis voor meesterwerken zoals De geboorte van Venus van Botticelli of Le déjeuner sur l'herbe van Manet, en heeft een schijnbaar onwankelbare canonieke status verworven. Maar net zoals 'Olympia' van Manet indertijd voor een schandaal zorgde in de Parijse kunstsalons, staan hedendaagse afbeeldingen van het vrouwelijk naakt ook vandaag nog garant voor behoorlijk wat controverse. 'Curve: the female nude now' brengt een state of the art van de diversiteit van vrouwelijke naaktafbeeldingen in de hedendaagse kunst. Het boek bevat 275 afbeeldingen van werken van 90 prominente hedendaagse (mannelijke en vrouwelijke) kunstenaars.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ VROUWENLICHAAM/ NAAKTEN/ VROUWBEELDEN

GIV2a/0418

Ergo Christel, Gahide Renaud; Harpman Jacqueline (préf.)

Femme/vrouw

Liège: Labor; Dexia Bank, 2003. - 187p.: ill.
ISBN 2-8040-1828-8

Uit 717 ingezonden kunstwerken selecteerde een jury 113 schilderijen voor een tentoonstelling met als thema 'de voorstelling van de vrouw in de hedendaagse kunst'. In het boek vinden we alle geselecteerde werken afgebeeld, samen met een korte situering van leven en werk van de betreffende (vrouwelijke en mannelijke) kunstenaars. Schrijfster Jacqueline Harpman leidt het boek in met enkele kanttekeningen bij het thema van de tentoonstelling.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ VROUWBEELDEN/ KUNSTENARESSEN/ BELGIË/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

V3/0366

Nochlin Linda

Representing women

London: Thames & Hudson, 1999. - 272p.: ill. - (Interplay arts+history+theory)
ISBN 0-500-28098-3

De vrouw als krijger, als moeder, als minnares, de afwezige vrouw - de vrouwbeelden in de Westerse beeldende kunsten van de 19e en de 20e eeuw zijn niet meteen onder één noemer te vatten. In dit boek zijn de artikelen gebundeld die Linda Nochlin hierover geschreven heeft vanaf de jaren vijftig tot nu. Zij neemt daarin het werk van grote namen als Courbet, Delacroix, Millet, Degas, Seurat, Cassatt en Kollwitz onder de loep. In een inleidend, deels autobiografisch essay neemt zij stelling voor een kunstgeschiedenis die methodologische vooronderstellingen verwerpt, maar daarentegen elk kunstwerk met een onbevagen blik tegemoet treedt.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ HISTORISCH/ VROUWBEELDEN/ KUNSTGESCHIEDENIS

GIV2m/0049

Parker Roszika

The subversive stitch: embroidery and the making of the feminine

London: The Women's Press, 1996. - 247p.: ill.
ISBN 0-7043-4478-5

Sinds de eerste uitgave in 1986 verwierf 'The subversive stitch' ondertussen de status van 'klassieker' voor de geschiedschrijving van vrouwenkunst, omwille van de originele, feministische benadering van borduurkunst. De kunst van het borduren werd lange tijd eerder als een handvaardigheid dan als een kunstvorm gedefinieerd., en werd van oudsher bijna uitsluitend geassocieerd met het werk van vrouwen. Het boek onderzoekt die betrokkenheid van vrouwen bij de borduurkunst vanaf de middeleeuwen tot de twintigste eeuw, en legt voor de opeenvolgende periodes telkens de link naar de definiëring van vrouwelijkheid en de rol van vrouwen in de maatschappij.

Trefwoorden:

TEXTIELKUNST/ VROUWELIJKHEID/ SEKSEROLLEN/ HISTORISCH

EII m/0068

Smith Sidonie, Watson Julia (eds.)

Interfaces: women, autobiography, image, performance

Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2002. - 480p.: ill.
ISBN 0-472-06814-8

Hoe portretteren twintigste-eeuwse kunstenaressen zichzelf door middel van visuele beelden, teksten of performances? Op welke wijze geven zij via hun werk gestalte aan hun identiteit en aan het autobiografische? De essays in 'Interfaces' belichten het werk van zeer uiteenlopende kunstenaressen, waaronder Claude Cahun, Elsa von Freytag-Loringhoven, Charlotte Salomon, Frida Kahlo, Orlan, Laurie Anderson, Hannah Wilke, Jo Spence, Cindy Sherman, Louise Bourgeois etc. De vele experimenten op het vlak van artistieke zelfrepresentatie van kunstenaressen- denk bijvoorbeeld aan de plastische chirurgie-performances van Orlan- en de verscheidenheid van de gebruikte media, geven het concept 'autobiografische subjectiviteit' binnen deze context een geheel nieuwe invulling.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ IDENTITEIT/ VROUWBEELDEN/ AUTOBIOGRAFIEËN/ FEMINISTISCHE KUNST/ VROUWENLICHAAM

M/0211

Van Os Henk (e.a.)

Fatale vrouwen: 1860-1910

Wommelgem: BAI, 2003. - 181p.: ill.
ISBN 90-76704-20-1

In 2003 liep in het Antwerpse Museum voor Schone Kunsten en in het Groninger Museum een tentoonstelling over het fenomeen van de zogenaamde 'femme fatale'. De femme fatale wordt omschreven als de vrouw die haar verleidingskracht, haar sensualiteit en haar seksualiteit gebruikt als middel om macht te verwerven over de man, om hem uiteindelijk ten gronde te richten. In de catalogus zijn de tentoongestelde kunstwerken opgenomen. Het zijn voornamelijk werken uit de tweede helft van de negentiende eeuw omdat in die periode de fatale vrouw in de kunst een centraal thema was. De Noorse kunstenaar Edvard Munch neemt hierbij een prominente plaats in. Van hem worden vijftien, sterk autobiografisch getinte, grafische werken getoond, waarin hij zichzelf als slachtoffer van de fatale vrouw kenbaar maakt. Het boek is aangevuld met een aantal essays waarin de femme fatale telkens vanuit een andere invalshoek wordt belicht, namelijk kunsthistorisch, mythisch, bijbels, literair en psychoanalytisch.

Trefwoorden:

VROUWBEELDEN/ STEREOTYPERING/ KUNSTEN/ TENTOONSTELLINGSCATALOGUS/ 19E EEUW

V3/0353

Bartolena Simona

Femmes artistes: de la Renaissance au XXIe siècle

[Paris]: Editions Gallimard, 2003. - 303p.: ill.
ISBN 2-07-011760-X

Via een historisch en thematisch parcours leidt dit (oorspronkelijk Italiaanse) overzichtswerk ons langs het leven en het werk van vrouwelijke kunstenaars vanaf de Renaissance tot vandaag. De vaak moeilijke verzoening tussen de vrouwelijke identiteit en de artistieke roeping van deze kunstenaressen vormt de rode draad doorheen de verschillende essays. Enkele van de thema's: portretten en zelfportretten, toegepaste kunsten en design, beeldhouwkunst, het stilleven, surrealisme, de pre-rafaëlieten, surrealisme, lichaam en body art. Het boek bevat 300 kleurenreproducties van werken die representatief zijn voor de behandelde periodes en thema's, een bibliografie en een index op kunstenaarsnaam.

Trefwoorden:

KUNSTEN/ KUNSTENARESSEN/ HISTORISCH/ CULTURELE STROMINGEN/ BEELDENDE KUNSTEN/ FOTOGRAFIE/ VIDEO/ VORMGEVING/ NASLAGWERK

GIV1m/0012

Gaze Delia (ed.)

Concise dictionary of women artists

London: Fitzroy Dearborn, 2001. - 725p.: ill.
ISBN 1-57958-335-0

Dit biografisch woordenboek is een beknopte samenvatting van de tweedelige, in 1997 verschenen 'Dictionary of women artists'. Na een aantal inleidende essays bevat het boek 200 alfabetisch geordende lemma's van kunstenaarsnamen. Alhoewel het hier gaat om een selectie van ongeveer een derde van de namen uit het oorspronkelijke naslagwerk, werd erop toegezien een zo breed mogelijk historisch en geografisch spectrum te bestrijken en zo divers mogelijke kunstrichtingen aan bod te laten komen. De focus ligt wel op Europa en Noord-Amerika. Bij elke kunstenaar wordt een korte biografische schets, een overzicht van tentoonstellingen en een bibliografie gegeven. Vervolgens worden kunstenaar en werk gesitueerd en toegelicht.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ HISTORISCH/ EUROPA/ NOORD-AMERIKA/ NASLAGWERK/ BIOGRAFISCH WOORDENBOEK

V3/0308

Grosenick Uta (ed.)

Women artists: femmes artistes du XXe et du XXIe siècle

Köln: Taschen, 2001. - 576p.: ill.
ISBN 3-8228-5967-2

In dit boek wordt het werk gepresenteerd van 93 twintigste-eeuwse, westerse kunstenaressen, waarvan het overgrote deel vandaag nog actief bezig is op artistiek vlak. Naast bekende, internationaal gerenommeerde namen vinden we er ook heel wat kunstenaressen in die aan het begin van hun carrière staan. Het spectrum van gerepresenteerde kunstrichtingen en -tendensen en van kunsttechnieken is eveneens zo ruim mogelijk genomen. Het boek vormt met zijn talrijke kleurafbeeldingen een aantrekkelijke, visuele introductie op het werk van hedendaagse kunstenaressen.

Trefwoorden:

BEELDENDE KUNSTEN/ FEMINISTISCHE KUNST/ KUNSTENARESSEN/ INTERNATIONAAL/ 20E EEUW/ NASLAGWERK

V3/0313

Huet Leen, Neetens Wim (red.); Seresia Marijke (eindred.)

An unexpected journey: vrouw en kunst - woman and art

Antwerpen: Gynaika, 1996. - 320p.: ill.

In 17 essays wordt het leven en werk van vrouwelijke kunstenaars uit binnen- en buitenland beschreven. Kunstenaressen die stuk voor stuk door de auteurs als meesteressen in hun discipline worden ervaren. 'An unexpected journey' brengt vrouwen uit verschillende kunstdisciplines samen met als gemeenschappelijke vraag: wat betekende het vroeger en wat betekent het vandaag om als vrouw kunstenaar te zijn? Beeldhouwkunst, poëzie, dans, mode, muziek, textiel, architectuur, film, video, fotografie, schilderkunst, theater,... al deze kunstuitingen komen in het boek aan bod, vaak met aandacht voor de dwarsverbindingen tussen de verschillende disciplines. Het boek is verlucht met meer dan 200 kleurenreproducties van kunstwerken en portretten van vrouwelijke kunstenaars. De essays zijn voorzien van Engelse vertalingen.

Trefwoorden:

ARCHITECTEN/ CHOREOGRAFEN/ CINEASTEN/ COMONISTEN/ DANS/ DICHTERS/ KUNSTENARESSEN/ MODE/ THEATER/ REGISSEURS/ INTERNATIONAAL/ HISTORISCH

GIV2a/0204

Robinson Hilary (ed.)

Feminism-art-theory: an anthology 1968-2000

Oxford: Blackwell Publishers, 2001. - 706 p.

ISBN 0-631-20850-X

In deze bloemlezing werden een honderdtal indicatieve teksten gebundeld die een staalkaart bieden van dertig jaar feministische debatvoering over kunst. Het gaat zowel om bekende, inmiddels 'klassiek' geworden teksten, als om minder bekend of nog niet eerder gepubliceerd materiaal. De teksten zijn thematisch onderverdeeld in negen hoofdstukken die elk een specifiek facet van het kunstdebat belichten. Aansluitend bij elk hoofdstuk wijst een zeer uitgebreide bibliografie de weg naar verdere lectuur.

Trefwoorden:

FEMINISTISCHE KUNST/ FEMINISTISCHE ESTHETIEK/ KUNSTGESCHIEDENIS/ KUNSTENARESSEN/ BLOEMLEZING

V3/0320

Vigué Jordi

Great women masters of art

New York: Watson-Guption Publications, 2003. - 480p.: ill.

Oorspr. titel: Grandes maestros de la pintura, maestras

ISBN 0-8230-2114-9

De auteur presenteert zijn boek als een hommage aan vrouwelijke kunstenaars. Hij laat zich niet in met discussies over de positie van de kunstenaressen, maar laat het werk en het genie van vierentachtig van de grootste vrouwelijke kunstenaars voor zich spreken. Het boek bestrijkt een periode van vier eeuwen en is vooral op Europa geïnteresseerd. Bij elke kunstenaressen zijn reproducties opgenomen van de meest representatieve werken. Een korte biografische schets en een toelichting bij de thema's, de gebruikte technieken en de artistieke evolutie vervolledigen het portret.

Trefwoorden:

KUNSTENARESSEN/ SCHILDERS/ HISTORISCH/ NASLAGWERK

V3/0379